

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1929 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner angående äldre kommunalanställda barnmorskors pensionsförhållanden.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutslottets förberedande behandling hänvisade likalydande motioner, nämligen i första kammaren nr 146 av fröken *Hesselgren m. fl.* samt i andra kammaren nr 253 av fru *Nordgren* och fru *Östlund*, har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta en skyndsamt utredning av de äldre kommunalanställda barnmorskornas pensionsförhållanden samt till riksdagen inkomma med förslag till ordnande av desamma».

I motiveringen för yrkandet hava motionärerna erinrat om behandlingen vid 1928 års riksdag av en motion med liknande syfte — till vilken utskottet i det följande återkommer — samt anfört, att de ansett sig böra i form av förslag om utredning i ärendet ånyo bringa frågan inför riksdagen. Motionärerna hava vidare yttrat följande:

»Den utredning, varom här är fråga, avser vissa kommunalanställda barnmorskors pensionsförhållanden. Det gäller således en grupp gamla och ofta utslitna människor, som under en lång följd av år nedlagt ett uppoffrande arbete i samhällets tjänst och som nu på grund av att de icke ha det på något sätt sörjt för sin ålderdom tvingas att fortsätta sitt arbete även sedan deras krafter och arbetsförmåga ej längre motsvara de krav, man i vår tid ställer på ett så viktigt kall som barnmorskans. Det måste kännas så mycket bittrare för dessa gamla, som staten genom barnmorskelagen av den 28 mars 1919 sörjt för, att denna grupp av yrkesutövare numera är tillförsäkrad reglerade löner och pension.

Genom riksdagens beslut med anledning av 1926 års utredning har riksdagen erkänt det berättigade i att lämna ett tillskott till dessa barnmorskors pensioner, fast de varit i kommunens tjänst och kommunen således egentligen skulle sörja för dem. Det sägs nämligen i riksdagsskrivelsen, att ehuru dessa barnmorskor icke varit i statens tjänst utan haft anställning i vederbörande kommuner, syntes enligt riksdagens förmenande staten likväl icke böra undandraga sig att lämna kommunerna sin medverkan till förbättring i deras pensioner. De bestämmelser, som i detta syfte framgingo ur 1926 års utredning, ha emellertid på ett beklagligt sätt lämnat en hel grupp av dessa gamla barnmorskor utanför, nämligen dem, som haft så låg inkomst, att de ej kunnat komma in i barnmorskeförbundets pensionskassa, vilket är förutsättningen för statens bidrag. Andra åter få så låga eller inga bidrag av kommunerna, att deras hela pension kommer att belöpa sig till statsbidraget, som högst får gå upp till 180 kr., jämte deras egna insättningar, som oftast bli ytterst ringa belopp.

Förhållandena tyckas vara mycket olika i olika kommuner, och en från det allmänna igångsatt utredning är den enda vägen, varpå saken kan fullt klart framläggas. Att denna hjälp från statens sida är synnerligen välbehövlig, torde vara klart redan av de uppgifter, som på enskilt håll kunnat samlas och som vid frågans senaste behandling ställdes till utskottets förfogande.

Några farliga konsekvenser för staten av att här något vidga sin hjälpmöjlighet torde väl ej heller behöva befaras, då denna personalgrupp givetvis står i en särställning. Ej heller torde kostnaderna behöva bli så stora, och dessutom komma dessa kostnader att med varje år minskas för att inom ej alltför lång tid helt försvinna, då de det gäller i regel äro gamla, till och med mycket gamla människor.»

Utskottet.

Frågan om beredande av förbättrade pensionsförhållanden åt vissa kommunalt eller f. d. kommunalt anställda barnmorskor har under de senaste åren upprepade gånger varit föremål för riksdagens prövning. Härutinnan tillåter sig utskottet att erinra om följande.

Vid 1925 års riksdag väcktes motionsvis förslag i ämnet. Efter att hava inhämtat yttranden från medicinalstyrelsen, styrelsen för statens pensionsanstalt samt statskontoret uttalade bankoutskottet i sitt i ärendet afgivna utlåtande (nr 27), att av vad i frågan förekommit syntes framgå, att pensionerna för de barnmorskor, vilka vore berättigade till pension från barnmorskornas pensionsanstalt och icke erhållit eller kunnat erhålla inträde i statens pensionsanstalt, måste betraktas såsom otillfredsställande. Det syntes därför påkallat, att åtgärder vidtoges för åstadkommande av en förbättring av pensionsförhållandena för ifrågasvarande barnmorskor, och ehuru dessa icke varit i statens tjänst utan haft anställning hos vederbörande kommuner, syntes enligt utskottets förmenande staten likväl icke böra undandraga sig att lämna kommunerna sin medverkan härvid. Utskottet tillstyrkte på grund härav, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående förbättrade pensionsförhållanden för sådana kommunalt anställda barnmorskor, vilka efter vunnit inträde i barnmorskornas pensionsanstalt på grund av ålder avgått ur tjänsten med pension eller fortfarande kvarstode i tjänst med pensionsrätt enligt nämnda anstalts reglementen. Vad utskottet hemställt bifölls av riksdagen.

Sedan utredning i ämnet därefter verkställdes av statskontoret i samråd med medicinalstyrelsen och styrelsen för statens pensionsanstalt, framlades resultatet av denna utredning för 1926 års riksdag. Utskottet tillåter sig att i avseende härå hänvisa till 1926 års statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkten 2 (sid. 9—13). I anslutning till vad de hörda myndigheterna ifrågasatt föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att f. d. barnmorskor, vilka vore berättigade till pension från barnmorskornas pensionsanstalt, måtte från och med den 1 juli 1926 komma i åtnjutande av pensionstillägg enligt bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst

m. fl. pensionärer. Riksdagen biföll vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Enligt föreskrifterna i nämnda kungörelse utgår pensionstillägg med högst 180 kronor för år räknat, dock att tillägget icke må uppgå till mer än pensionens belopp.

Vid 1928 års riksdag väcktes ånyo motion rörande förbättring av pensionsförhållandena för kommunalt anställda barnmorskor. Det förslag, som därvid framlades, gick ut på, att sådana f. d. barnmorskor, som varit kommunalt anställda och icke erhållit eller kunde erhålla inträde i statens pensionsanstalt, skulle av statsmedel tillerkännas pensionsbidrag till sådant belopp, att sammanlagda pensionen uppginge till 700 kronor, under förutsättning att vederbörande kommun, eventuellt landsting, bidroge med minst lika stort belopp som statsbidraget.

I anledning av detta förslag anförde bankoutskottet i sitt över motionen avgivna utlåtande (nr 16) att, ehuru det måhända icke syntes kunna förnekas, att såsom i motionen antytts pensionerna till ifrågavarande befattningshavare oaktat det medgivna pensionstillägget i en del fall vore synnerligen låga, utskottet dock funnit det innebära betänkligheter att i vidare mån, än som redan skett, med statsmedel förbättra pensionsförmånerna för dessa befattningshavare. Då det här gällde personal i kommunal anställning, ankomme det givetvis på kommunerna att i första hand sörja för en tillfredsställande pensionering. Om staten skulle i större omfattning, än som blivit följden av förenämnda vid 1926 års riksdag fattade beslut, övertaga kostnaderna för befattningshavarnas pensionering, syntes detta kunna medföra konsekvenser av icke önskvärd art beträffande andra personalgrupper, vilka icke varit i statens tjänst anställda.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed.

Såsom framgår av den nu lämnade redogörelsen, hava statsmakterna medgivit, att f. d. kommunalt anställda barnmorskor med rätt till pension från barnmorskornas pensionsanstalt må åtnjuta pensionstillägg av statsmedel. Detta medgivande innebär för det stora flertalet av ifrågavarande befattningshavare — nämligen för dem, som uppbära pension till belopp av 180 kronor eller därunder — en fördubbling av pensionsförmånerna. Å sammanlagda beloppet av pension och pensionstillägg utgår därjämte s. k. pensionsförhöjning I samt dyrtidstillägg, allt av statsmedel. För att belysa, i vilken omfattning statsmedel ingå i pensionsförmånerna, anser sig utskottet höra anföra ett exempel. En f. d. barnmorska med rätt till ett — på såväl egna avgifter som, i förekommande fall, statsbidrag grundat — pensionsbelopp av 150 kronor årligen uppbär härå statligt pensionstillägg med enahanda belopp; å summan av pension och pensionstillägg, 300 kro-

Utskottets
yttrande.

nor, utgår av statsmedel pensionsförhöjning I med 57 kronor, varigenom förmånen uppbringas till 357 kronor eller, efter föreskriven jämkning till med 12 jämnt delbart tal, 348 kronor; härå utgår statligt dyrtidstillägg enligt nu gällande index med 96 kronor, varigenom totala pensionsförmånen uppgår till 444 kronor.

Utskottet vidhåller sin förlidet år uttalade mening, att det med hänsyn till konsekvenserna måste anses betänkligt att i vidare mån, än som sålunda redan skett, med statsmedel bidra till en förbättring av pensionsförmånerna för ifrågavarande kommunala befattningshavare. Utskottet finner sig på grund härav ej kunna tillstyrka en förhöjning av de till f. d. barnmorskor nu utgående pensionstilläggen, vilka till storleken avvägrats efter de regler, som gälla beträffande f. d. befattningshavare i statens tjänst. Ej heller kan utskottet understödja den i motionerna framförda tanken på en utsträckning av rätten till pensionsunderstöd från statens sida även till barnmorskor, vilka ej ingått i barnmorskornas pensionsanstalt och alltså icke genom egna avgifter bidragit till sin pensionering.

Under nu angivna omständigheter har utskottet ansett sig ej kunna tillstyrka, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i ämnet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motioner I:146 och II:253 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 februari 1929.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson*, *Gustafsson* i Stensholm*, *Pettersson* i Olovstorp*, *Lindgren*, *Ström*, *Johansson* i Friggeråker*, *Abrahamsson* och *Berling**;

från andra kammaren: herrar *Winkler*, *Borggren*, *Henrikson**, *Bäcklund**, *Wikström*, *Ryberg**, *Lovén* och *Svensson* i Betingetorp.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Borggren*.